

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Коробченко Ангеліна Анатоліївна

д.іст.н., професор, завідувач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Головкова Марина Михайлівна

к.пед.н., доцент, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Анотація

В статті розглядаються питання компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів Нової української школи. Подається аналіз поняття «компетентнісний підхід», визначаються його можливості у досягненні більш високої якості підготовки кваліфікованих педагогів Нової української школи.

***Ключові слова:** компетентнісний підхід, Нова українська школа, майбутній вчитель, професійна підготовка, професійна компетентність.*

Аналіз тенденцій розвитку освітнього процесу у відповідності з потребами суспільства і модернізації освіти, показує, що все більшу актуальність набуває ідея компетентнісного підходу у вищій професійній освіті в цілому, і в педагогічній, зокрема. На сучасному етапі становлення і розвитку суспільства, основною метою вищої педагогічної освіти слід розглядати підготовку кваліфікованого, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального вчителя, який вільно володіє своєю професією і орієнтується у спільних галузях діяльності. Підготовка педагога здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, який самостійно приймає рішення в ситуації вибору, прогножуючи їх можливі наслідки; здатного до співробітництва, володіє розвинутим почуттям відповідальності за долю країни і постійно підвищує власний освітній і

професійний рівні протягом усього життя. Нова українська школа потребує нового вчителя, який дійсно зможе стати агентом змін [4].

Аналіз останніх публікацій свідчить про те, що розробленню нових підходів до навчання педагогів, моделюванню різних аспектів педагогічної діяльності, компетентнісного підходу присвячено праці таких вчених, як Е. Аксьонова, Н. Бібік, Л. Богомолів, Л. Ващенко, О. Дубасенюк, М. Житник, Н. Кузьміна, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, Л. Петровська, О. Савченко, І. Федорова. Питання формування компетентності розглядалися такими науковцями, як: В. Байденко, І. Зимня, У. Каннінг, Б. Креме, В. Куніцина, Г. Рот, Б. Рунде, В. Сейд, Б. Шпінат, Г. Шотмейер. Чимало праць у галузі психології та педагогіки присвячено проблемі професійної компетентності вчителя (Д. Алфьорова, М. Елькін, А. Маркова, В. Мижериков, М. Єрмоленко, Н. Разіна, М. Рижаків, В. Семиченко, Є. Шишов та ін.). Ця проблема перебувала також в полі зору таких дослідників, як В. Бондар, Н. Глинянюк, Г. Ковальчук, Є. Коваленко, В. Крижко, Є. Павлютенков, С. Тищенко та ін.

Одним із основних завдань сучасної вищої педагогічної освіти є питання впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх вчителів. Проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання в закладі вищої освіти привертає увагу багатьох учених. На сьогоднішній день немає єдиного підходу до розуміння поняття «компетентнісний підхід». Сучасні автори по різному трактують це поняття. Так, в різних дослідженнях компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок, створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатоаспектного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору; особливості навчання на основі компетентності: навчання сконцентроване на вихідних результатах, а не на вхідних; враховується переважно здатність виконання практичних завдань, але беруться до уваги і

знання; навчання у виробничих умовах (принаймні частина навчання відбувається на робочому місці в умовах виробництва); сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів; відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду фахової діяльності та творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань та проблем; ставлення на перше місце не поінформованості студента, а його вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. З огляду на це, зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннєво-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій.

Сучасні науковці наголошують, що сформованим ядром компетентнісного підходу є змістоутворювальні, взаємодоповнюючі та взаємозумовлюючі поняття – «компетенція» і «компетентність», що відображають його загальну сутність. Структурно-змістове наповнення «компетенції» та «компетентності» відображене у поняттях: знання, вміння, навички, цінності, мотиви, професійно значущі якості, досвід. Професійна компетентність є сучасним орієнтиром професійної підготовки фахівців. Вона є структурною моделлю результатів навчання з позицій компетентнісного підходу. Складові професійної компетентності мають бути ретельно відібраними, уніфікованими, поліаспектними та поліфункціональними.

Ідея компетентнісного підходу в педагогіці зародилася на початку 80-років минулого століття, коли в журналі «Перспективи. Питання освіти» була надрукована стаття В. де Ландшеєра «Концепція «мінімальної компетентності»». Спочатку йшлося не про підхід, а про компетентності, професійні компетентності, професійних компетенціях особистості як мети та результату освіти. При цьому компетентність у самому широкому сенсі

розумілася як «поглиблене знання предмету або засвоєне вміння». В подальшому по мірі освоєння поняття відбувалося розширення його об'єму та змісту. Останнім часом (з кінця минулого року) почали говорити про компетентнісний підхід в освіті [3].

Сучасні вітчизняні вчені плідно працюють у царині розробки питань із компетентнісного підходу, досліджуючи основні феномени, поняття, процеси. Аналіз сутності зазначеного феномену, характеристику його складових знаходимо у дослідженнях О. Локшиної, О. Пометун, В. Свистун, О. Сібель, В. Ягупова. Тому можна стверджувати, що українські науковці активно досліджують динаміку впровадження компетентнісного підходу в системі освіти України. Кожна галузь освіти формує своє коло компетентностей, які є метою та результатом навчання молоді в Україні [2].

Для закладу вищої педагогічної освіти компетентнісний підхід повинен означати, що результатом професійної освіти вчителя буде не сума предметно-спеціальних знань і навичок, а його здатність діяти в різних педагогічних ситуаціях. Тому компетентностями випускника закладу вищої педагогічної освіти виступає єдність предметно-професійних знань, що є в нього, засвоєних технологій, здатностей діяти в ситуаціях, що передбачаються в діяльності вчителя. Професійна компетентність вчителя розглядається як інтегральна особистісна якість, яка характеризує його здібність до розв'язання професійних проблем і типових професійних завдань, що виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності, з використанням знань, умінь, навичок і нахилів, освітнього та життєвого досвіду, цінностей [1, с. 12]. О. Дубасенюк підкреслює, що набуття професійної компетентності вчителя сприяє розвитку здатності учителя до ефективного здійснення своєї професійної діяльності, володіння ним цілісною системою знань, умінь і навичок, що визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування й особистості вчителя як носія визначених цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості [5]. Незважаючи на наявні нині різноманіття думок щодо трактування даного поняття, можна констатувати, що більшість авторів розглядають професійну

компетентність у двох аспектах: як мета освіти, професійної підготовки, і як проміжний результат, що характеризує стан фахівця, який здійснює свою професійну діяльність.

Висновки. Таким чином, важливою умовою модернізації педагогічної освіти є підвищення якості, забезпечення високого рівня професійної підготовки майбутніх вчителів. Акцент в професійній підготовці майбутніх вчителів переноситься з традиційного навчання на формування компетентностей. Впровадження компетентнісного підходу в Україні є надзвичайно важливим і актуальним питанням. На сьогоднішній день існує багато трактувань змісту поняття «компетентнісний підхід». Акцент при цьому робиться на те, що компетентнісний підхід повинен забезпечувати як особистісний, так і професійний розвиток педагогів, сприяти підвищенню рівня їх соціально-професійної мобільності та конкурентоспроможності. Сучасний стан впровадження компетентнісного підходу в українській освітній практиці потребує подальшого аналізу.

Література

1. Елькін М. В. Формування професійної компетентності вчителя / М. В. Елькін. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 112 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Куликовський С. Генеза поняття «компетентність» у європейській та українській педагогічній науці / Сергій Куликовський // Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2014. – № 29(1). – С. 92–103.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи – МОН України / упоряд. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. – 2016. – 36 с.
5. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 564 с.

